

Ve své diplomové práci se zabývám vývojem pojetí přírody v díle Adalberta Stiftera (od rané sbírky povídek Studie (Studien) přes pozdější sbírku Pestré kameny (Bunte Steine) po román Pozdní léto (Der Nachsommer)). Přitom se snažím vysledovat, do jaké míry měl na změny v autorově vnímání přírody vliv „zákon mírnosti“ (das sanfte Gesetz), který je zformulován v Předmluvě k Pestrým kamenům.

Na úvod stručně shrnuji charakteristické znaky biedermeieru v díle Adalberta Stiftera, jenž je zpravidla označován za typického zástupce této epochy. Navíc ale sleduji i rysy jiných proudů (ať už předešlých nebo nově vznikajících), které Stiftera v jeho tvorbě ovlivnily. Abych mohla pozorovat vztah zásad „mírného zákona“ ke Stifterovu pojetí přírody, zabývám se také výše zmíněnou Předmluvou, ve které je „mírný zákon“ zformulován. Na příkladech pojmů „velký“ (groß), „malý“ (klein) a „mírný“ (sanft) dokládám, že je „mírný zákon“ předjímán již ve Studiích a že jsou jeho principy zachyceny i v pozdějším románu Pozdní léto.

Jádro mé práce tvoří kapitola, v níž se zabývám vývojem Stifterova pojetí přírody. Aby byl směr vývoje názorný, rozlišuji mezi pěti koncepcemi přírody, které se očividně stále více snaží přiblížit a přizpůsobit „mírnému zákonu“. (První koncepce s „mírným zákonem“ téměř nesouvisí, druhá koncepce lze být chápána jako pokus o přiblížení se „mírnému zákonu“ a konečně poslední tři koncepce korespondují s „mírným zákonem“ nejlépe.) V následující kapitole upozorňuji na místa ve Stifterových textech, která v oblasti přírody „mírný zákon“ porušují a která nazývám „průlomem“ (Brüche) „zákona mírnosti“.

Na základě mé studie lze vypořádat, že Stifterovo dílo v oblasti přírody skýtá dvě protichůdné tendence: na jedné straně usilování o přírodu, jež by co nejlépe korespondovala s „mírným zákonem“, na druhé straně rozbití vytvořeného „mírného“ vztahu mezi člověkem a přírodou, které se manifestuje ve výše zmíněných „průlomech“. Nedá se jednoznačně říci, z jakého důvodu Stifter ona „prolomení mírného zákona“, ať už jsou podrobně líčena nebo jen krátce zmíněna, do svého díla tak hojně zakomponoval. Vedle již existujících pokusů o zodpovězení této otázky nabízím další variantu, která nemá ty stávající nikterak zpochybnit, ale má být chápána jako jejich doplnění. Jedná se o „teorii hry“ (Theorie des Spieles).